

2 - A gyerekek jogai a rendőrkapitányságon

Szerző : PILnet - Utoljára frissítve : 29.11.2022

A törvénnyel összeütközésbe került gyerekek a rendőrkapitányságon (a megalapozott gyanú közlésével egyidejűleg) kirendelnek egy védőt, vagy a gyermek törvényes képviselője megbízhat számára egy ügyvédet, hogy a védelmét ellássa.

A törvényes képviselő segítőként jelen lehet a teljes eljárásban a gyermek mellett, és jogosítványai megegyeznek a védőjével. A nemzetközi dokumentumokban előírt eljárási garanciák közül valamennyit előírják a magyar jogszabályok, lásd az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3., 5., 6., és 8. cikke, Európai Unió Alapjogi Chartájának 6. cikke - a rendelkezések végrehajtása azonban kérdéses.

Menü

- 2.1 Védőhöz való jog
- 2.2 A gyermek joga a szülő / gyám által nyújtott támogatáshoz
- 2.3 A gyermek rendőrség általi kihallgatása
- 2.4 Rendőrség által alkalmazható szabadságkorlátozás
- 2.5 Egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés

2.1 Védőhöz való jog

A hatályos büntetőeljárási szabályok értelmében (2017. évi XC. tv., 682.§) a fiatalkorú elleni eljárásban a védő részvétele kötelező. Amennyiben a szülő(k) (gyám) nem hatalmaznak meg büntető ügyvédet, akkor a rendőrség hivatalból rendel ki védőt a fiatalkorú részére.

Ennek legkésőbb a gyanúsítottként történő első kihallgatásáig, a megalapozott gyanú közlésével egyidejűleg meg kell történnie. A védőt kirendelő határozat ellen nincs helye panasznak, a védő a kirendelést nem utasíthatja vissza.

A védő jelenléte kötelező a vádemelés előtt a fiatalkorú részvételével tartott

- a. gyanúsított kihallgatáson,
- b. szembesítésen,
- c. felismerésre bemutatáson,
- d. helyszíni kihallgatáson,
- e. bizonyítási kísérleten, valamint
- f. a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatos eljárásban tartott ülésen. A felsorolt eseteken kívül a fiatalkorú részvételével végzett eljárási cselekményről a védőt utólag tájékoztatni kell, ha azon a védő nem volt jelen, és értesítésére sem került sor.

A védőnek a fiatalkorú elkövető védelme során úgy kell eljárnia, hogy előmozdítsa a fiatalkorú helyes irányú fejlődését, azonban a kirendelt védők gyakran nem veszik fel a kapcsolatot a letartóztatásban lévő fiatalkorú elkövetőkkel. Közben a fiatalkorúnak alapvető joga, hogy a büntetőeljárás teljes időtartama alatt segítséget és támogatást kapjon a jogai érvényesítéséhez.

Ha a kötelező védelmet csak a terhelt (18 éven aluli) életkora alapozza meg, akkor a 18. életév betöltésével ez a jogosultság megszűnik, és a továbbiakban az eljárásban nem szükséges a védő részvétele.

Fiatalkorú védelmét ellátó ügyvédnek a hatályos szabályozás értelmében nem kell kötelezően rendelkeznie speciális képzettséggel (bár az Európa Tanács gyermekbarát igazságszolgáltatásra vonatkozó ajánlásai ezt tartalmazzák).

Jelenleg több egyetemen is elérhető a fiatalkorúak ügyeinek szakjogász képzés.

2.2 A gyermek joga a szülő / gyám által nyújtott támogatáshoz

A Büntetőeljárás törvény értelmében (59.§) a joggal konfliktusba került gyermek törvényes képviselője a gyermek jogainak és jogos érdekeinek képviselete, illetve védelme, valamint a büntetőeljárás törvény szerinti jogok gyakorlásának vagy kötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében a büntetőeljárásban segítőként részt vehet.

A segítő jogosult arra, hogy a saját, valamint az általa segített személy büntetőeljárás jogairól és kötelezettségeiről a bíróságtól, az ügyészségtől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon.

Ha a joggal konfliktusba került gyermek mindkét szülő szülői felügyelete alatt áll, akkor bármelyikük eljárhat törvényes képviselőként. Ezzel kapcsolatos jogait felváltva is gyakorolhatják.

A gyámhatóság eseti gondnokot rendel ki, ha a törvényes képviselő a bűncselekményt a fiatalkorúval együtt követte el, illetőleg az érdekei a fiatalkorú érdekeivel egyébként ellentétesek, vagy a törvényes képviselő akadályozva van, illetve akkor is, ha a fiatalkorúnak nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője. Az eseti gondnok az eljárásban törvényes képviselőként jár el. Az eseti gondnok kijelölésében az a gyámhivatal illetékes, amelynek területén az eseti gondnok működésére szükség van.

A törvényes képviselő gyakorlatilag a védő jogaival azonos jogosítványokkal rendelkezik a magyar büntetőeljárásban. Különbség, hogy a védő kötelezettségei nem terhelik. Például nem kell megjelennie a nyomozati cselekményeknél.

A törvényes képviselőt megillető jogosultságok a fiatalkorú elkövető tizennyolcadik életévének betöltéséig állnak fenn. Abban az esetben, ha a vádlott a folyamatban lévő eljárás időtartama alatt válik nagykorúvá, akkor is megszűnnek a törvényes képviselőt megillető jogosultságok.

2.3 A gyermek rendőrség általi kihallgatása

Nemzetközi elvárás, hogy a rendőrségen belül speciális egység foglalkozzon a joggal konfliktusba került gyermekek ügyeivel. Budapesten ez a specializáció megvalósul, Gyermek- és Ifjúságvédelmi Osztály működik, ami a fiatalok által elkövetett bűncselekmények esetén is eljár. A gond az, hogy az alacsonyabb szintű nyomozó szerveknél nincs külön fiatalokkal foglalkozó, speciális képzettséggel rendelkező szervezeti egység.

A fiatalok terhelt esetében a vallomás tétellel kapcsolatos figyelmeztetéseket a fiatalok terhelt korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni. Ennek a szabálynak a végrehajtására protokollok, szakmai standardok egyelőre nem elérhetőek Magyarországon.

A tizenkettedik életévét betöltött büntethető fiatalokra a nyomozás során a tizennegyedik életévét betöltött fiatalok gyanúsítottokra vonatkozó eljárási szabályok az irányadók. Az egyetlen eljárási jogi garancia a tizennegyedik életévüket betöltött gyanúsítottakhoz képest az, hogy a kihallgatásukról készült jegyzőkönyv ismertetésénél, valamint a törvényben felsorolt egyéb eljárási cselekményeknél a hatósági tanú jelenléte kötelező.

Ha a gyermek a nem magyar anyanyelvét, nemzetiségi anyanyelvét vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződésben meghatározott egyéb anyanyelvét kívánja használni, tolmácsot kell igénybe venni. A jogszabály előírja, hogy lehetőleg a jogi szaknyelv megfelelő ismeretével rendelkező tolmácsot kell kirendelni (Be. 78. § (1) bek.). Ha azonban ilyen nem elérhető, akkor gyakorlatilag bárkit kirendelhetnek.

Fiatalok gyanúsítottként vagy terheltként való meghallgatása során az audio-vizuális eszközzel való rögzítés nem kötelező.

A Be. 87. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú vallomását mászeres vallomásellenőrzéssel (poligráf) nem lehet vizsgálni, még beleegyezése esetén sem.

2.4 Rendőrség által alkalmazható szabadságkorlátozás

A hatályos szabályozás értelmében két jogintézmény esetén alkalmazhat a rendőrség szabadságelvonást egy fiatalokkal szemben: ez a szabálysértési előállítás és a közbiztonsági veszély (1994. évi XXXIV. tv. a Rendőrségről, 38.§), amelyeket a rendőrségi fogdában hajtanak végre.

A Rendőrségi törvény alapján a rendőr előállíthatja azt (33.§), aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani. Elő lehet állítani továbbá a szökésben lévő nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban nevelkedő gyereket, ill. azt a fiatalok, aki a pártfogó felügyelet szabályait nem tartja be.

Az előállítás csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 óráig tarthat, illetve amennyiben az előállítás célja nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja.

Az előállítást követően az Sztv. alapján a rendőrség a tetten ért személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából, legfeljebb 72 óráig, veszélybe veheti, amennyiben az elkövetett szabálysértés elzárással is büntethető.

Közbiztonsági rizikóval szemben szemben alkalmazható, legfeljebb 24 órára, akinek a személyazonossága nem megállapítható; illetve ha a javítóintézetben ideiglenesen elbocsátott vagy feltételes szabadságra bocsátott és pártfogó felügyelet alá helyezett fiatal elrejtőzött vagy elrejtőzését lehet tartani, akkor 72 órára rizikóba vehető.

2.5 Egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés

A rendőrségeken van orvosi szoba. Sérülés, rosszullét esetén a fiatal ott elhelyezhető, de nincs folyamatos rendőrségi orvosi szolgálat - ha az orvos nem elérhető, az állami egészségügyi szolgáltatóhoz kell a fiatalot elkísérni.

Terhesség, vagy annak gyanúja esetén a lehető legrövidebb időn belül nőgyógyászati szakrendelésre kell elkísérni a fiatalot.

A letartóztatásban lévő fiatalok gyógyszer, gyógyászati segédeszközök térítés nélkül kapják. Az orvosi rendelési időpontjai intézményenként eltérnek.

Folyamatban lévő egészségügyi kezelés esetén az erre vonatkozó dokumentációt a fiatalnak az eljáró hatóság rendelkezésére kell bocsátania, ha annak folytatását szeretné.

A pszichológiai segítségnyújtás kérelemre, az elérhető humán erőforrás függvényében biztosítható a fiatal számára.

Az 56/2014. BM rendelet 2019-től hatályos 34.§ (4) bek. értelmében a fiatalok orvosi vizsgálatát akkor is el kell végezni, ha ezt a törvényes képviselője vagy védője kérelmezi.

További információk

Dr. Turi Barnabás: A fiatalok bíróságának eljárása, annak sajátosságai. Forrás: ujbtk.hu

Az új büntetőeljárás törvény Forrás: <https://misk.hu/index.php/260-az-uj-buntetoeljarasi-torveny>

Helsinki Committee: Children Deprived from Liberty. Country Report: Hungary (pp.313-360)

Forrás: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/BHC_2014_Children_Deprived_of_Liberty_EN.pdf

56. Bk. vélemény Forrás: <https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/56-bkv>

57. évi LXIV törvény az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény kihirdetéséről

ENSZ Gyermekjogi Bizottság 24. sz. Általános Kommentár

1993. évi XXXI. tv. az Emberi Jogok Európai Egyezményének kihirdetéséről

1994. évi XXXIV. tv. a Rendőrségről

149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

56/2014. (XII.5) BM rendelet

331/2006. (XII.23.) Kormányrendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat-és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről,

2012. évi II. törvény a Szabálysértésekről

2013. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2014. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

2016/800/ EU irányelv a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról

2017. évi XC. törvény a Büntetőeljárásról